

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 92

Číslo: 6

5. února 2012

Cena: 8 Kč

DVOJÍ VÝROČÍ II. PATRIARCHY GUSTAVA ADOLFA PROCHÁZKY

V letošním roce si v souvislosti s naším druhým patriarchou Gustavem Adolfem Procházkou (18. 3. 1872 – 9. 2. 1942), připomeneme hned dvě výročí. 140 let od jeho narození a 70 let od jeho úmrtí. Náš II. patriarcha byl mužem v mnoha ohledech nezapomenutelným a ještě dnes se u pamětníků či znalců historie ČČS(H) setkáváme s více či méně příznivým hodnocením jeho patriaršního „panování“. Kým však byl Gustav Adolf Procházka ve skutečnosti? Především byl mužem činu, bývalým katolickým seminaristou a posléze knězem, pocházejícím z početné rodiny dámského krejčího Emanuela Procházky a jeho zbožné manželky Aloisie. Prostý původ, seminaristická výchova, která kladla veliký důraz na řád a poslušnost, jakož i konfrontace s tvrdou realitou života řadového kněze v počátcích 20. století, to vše vedlo k formování osobnosti GAP a předznamenalo i jeho – ne vždy s nadšením přijímané – působení v pozici biskupa nově ustavené východočeské diecéze (od r. 1923), až po jeho „panování“ v úřadě patriarchy ČČS(H) (od r. 1928).

Když mladého GAP ustavil jeho světitel biskup dr. Emanuel Schöbel kaplanem ve Vysokém nad Jizerou, posléze v Lounech a následně – od r. 1905 – v Jenišovicích u Turnova, těžko mohl tento prelát předpokládat, že mladý kněz bude jednou stát v čele „schizmatické“ církve.

Kdo ví, jak by se vyvíjel život mladého muže, kdyby místního faráře Hájka, Procházkova představeného, ne navštívila v roce 1905 jeho neteř Aurelie Stehlíková. Tato žena vstoupila do života duchovního, u něhož se v té době již objevovaly všechny atributy tzv. reformního kněze a modernisty. Byl nejen silně sociálně citlivým a chudobou svých bližních zmítaným vlastencem, ale též kritikem života vysokého kléru. Sbližení GAP s Aurelií Stehlíkovou, které vyvrcholilo narozením nemanželské dcery Lolinky, jakož i tvrdé pronásledování ze strany některých Aureliných příbuzných, nelidský a naprosto nekřesťanský přístup jeho nadřízených a dlouholeté

nucené odloučení od milované ženy a dcerky vedly k tomu, že se Procházkovy názory radikalizují a on se ještě více zapojuje do díla katolických reformistů. Publikuje např. v reformistům nakloněných Národních listech či v Právu národa. První světová válka, miliony obětí, rozklad rakousko-uherské monarchie a především naprostá loajalita a často i aktivismus nejvyšších prelátů s válečným dobrodružstvím I. světové války vedly k naprostému vnitřnímu rozchodu GAP s dobovou římskou církví. Nechtěl Říma, v čele s papežem Benediktem XV., jakkoli diskutovat o požadavcích reformistů ve věcech zásadních (český jazyk při mši, demokratizace církve, zdobrovolnění celibátu aj.) vedla k dalšímu reformnímu pnutí mezi katolickým klérem.

Není divu, že se GAP stane aktivním členem Jednoty katolického duchovenstva, posléze radikálního Ohniska a nakonec i nejudernějšího centra modernistických snah – Klubu reformních kněží. V říjnu 1919 se tajně ožení se svojí milovanou Aurelií a o Vánocích téhož roku slouží ve své farnosti, v Jenišovicích, mši svatou, přeloženou do českého jazyka.

Podle několika svědectví to byl právě GAP, kdo 8. 1. 1920 v památném zasedání „radikálů“ svým zásadním postojem překlopil míry vah na stranu těch kněží, kteří se odhodlali „via facti“ vstoupit na cestu otevřené konfrontace s Římem a založili novou denominaci, která dostala název Církve československé. Hned 11. ledna ohlásil GAP svůj přestup do nové církve svým farníkům a ti jej, až na výjimky, následovali. Za to si vysloužil nejen on, ale všichni „schizmatici“, uvržení do klatby papežem Benediktem XV. dne 15. ledna 1920.

Od této chvíle začíná nejen období usilovné misijní práce, ale také období tvrdých střetů s katolickými tradicionalisty a konformisty, včetně některých významných intelektuálů své doby. Za všechny jmenujme kritiky nové církve, jakými byli historici Josef Pekař a Josef Šusta.

Dokončení na str. 3

Na ekumenické slavnosti u sv. Vojtěcha posloužil kázáním synodní senior ČCE a předseda ERC Joel Ruml

EKUMENA U SV. VOJTĚCHA V DEJVICÍCH

V minulém čísle našeho časopisu jsme informovali o ekumenické studentské slavnosti, která se tradičně konala v rámci celosvětového Týdne modliteb za jednotu křesťanů. Dalším setkáním, kterého se při této příležitosti křesťané v Praze pravidelně účastní, je Ekumenická bohoslužebná slavnost. Při jejím pořádání se střídá každý rok Česká biskupská konference a Ekumenická rada církví; v kostele nebo sboru pořádající strany káže některý ze zástupců pozvaných církví. Tentokrát jsme se sešli v pondělí 23. ledna v kostele sv. Vojtěcha v Praze 6-Dejvicích, slavnosti předsedal pražský arcibiskup Mons. Dominik Duka, kázáním posloužil synodní senior Českobratrské církve evangelické a předseda ERC Mgr. Joel Ruml. Za naši církev se zúčastnil bratr patriarcha ThDr. Tomáš Butta.

J. Ruml připomněl, že letošní Týden modliteb se koná ve světle výroku apoštola Pavla, hovořícího o proměnění skrze vítězství našeho Pána Ježíše Krista. Sám se však ve svém kázání obrátil k textu starozákonního proroka Abakuka, v jehož volání k Bohu lze spatřit mnoho společného s naší situací. Následující věta by klidně mohla zaznít i v Čechách za posledních desetiletí, možná ještě lépe po proběhlém sčítání lidu: „Bojím se o tvé dílo, Hospodine, v tento čas je zachovej, v tento čas je uveď ve známost...“ (Ab 3,2) Česká společnost dává sice najevo, že má víru v srdci, ale společenství víry nepotřebuje. Prorok zaznamenává, že Bůh se blíží – ne jako vánek, ale jako lavina převracějící vše, co je v cestě. Zprvu vy-

stupuje jako pozorovatel tohoto dění, zaznamenává důsledky, které bude mít Boží zásah pro krále apod., brzy ale zjišťuje, že se předzvěst týká i jeho. Přichází však i na to, že není proč se schovávat a stranit, že Boží příchod je signálem proměny a přerodu. To už popisuje sám na sobě, když říká: „I kdyby fíkovník nevypučel, réva nedala výnos, selhala plodnost olivy... Já budu jásotem oslavovat Hospodina, jásat k chvále Boha, který je má spása.“ (3,17,18) Cítí nyní pevnou půdu pod nohama, vidí věci i sebe sama jinak – očima víry. Vidí, že není jen tady a teď, ale bytí s Bohem a v Bohu. I kdyby nastal konec jeho či konec světa, jeho místo v jiném řádu bytí je dáno, bylo již připraveno. Není třeba se bát. Stejně svědectví cítíme ze slov apoštola Pavla, která sice nejsou příliš konkrétní v popisu oné proměny (a my bychom tak rádi poodhalili toto tajemství!), ale dávají jistotu, že v Boží blízkosti bude vše jiné. V Bohu zítí pokračuje. I pro nás v této chvíli platí, že Bůh je blízko. Každého z nás, na jakémkoli postu lidské společnosti, vyzývá, abychom uměli dosvědčovat, že nehledáme svých věcí, nýbrž toho, aby Bůh, dárce života, zachránce a garant života byl ctěn, oslavován, milován a chválen.

Připomeňme krátce několik důležitých momentů v dějinách církve v Polsku: zemi, jejíž křesťané připravili texty pro letošní modlitební týden. Tyto dějiny - mimochodem v některých obdobích velice úzce propojené s historií našeho a dalších evropských států - sahají do doby před tisíci lety, kdy výsledkem působení misionářů

Cyrila a Metoděje vznikla první křesťanská společenství. S rokem 966 se pojí nejen křesťanský panovník Měška z rodu Piastovců, ale také počátek polského státu. První arcibiskupství znamenající samostatnou jurisdikci polského území vzniklo r. 1000 v Hvězdě, kdy se u hrobu sv. Vojtěcha, jehož ostatky byly později převezeny do pražské katedrály sv. Víta, sešli český, německý a polský panovník. Prvním korunovaným polským králem se stal Boleslav Chrabrý v r. 1025.

Polská země vzkvétala zejména v 15. a 16. století – tehdy sem také začaly pronikat myšlenky reformátorů M. Luthera (ovlivnil zejména měšťany), J. Kalvína a H. Zwingliho (přikláněla se k němu zejména šlechta). V důsledku tohoto působení vznikly později Evangelická lutherská a Evangelická reformovaná církev. Nábožensky tolerantní Polsko se stalo útočištěm protestantských uprchlíků z mnoha koutů Evropy; již dříve zde nacházeli příznivé podmínky také muslimští Tataři a karaitští židé.

Rozvoj protestantismu zabrzдила protireformace; nových svobod se země dočkala r. 1789, kdy polský Sejm jako druhý parlament na světě schválil ústavu, v níž zaručil svobodu vyznání a kultu.

Dalších více než sto let byla země rozdělena mezi velmoci Prusko, Rusko a Rakousko a stejně jako naše země získala nezávislost r. 1918 v důsledku rozdělení sil po I. sv. válce. Poválečný ekonomický a kulturní rozkvet byl přerušován jedním z nejtragičtějších

Dokončení na str. 4

Fotografie zakladatelů církve z archivu bratra faráře Aloise Kubiše

Víme ještě, co je služba?

V roce 2012 se v zemi, která připravila texty pro letošní modlitební týden, Polsku, uskuteční mistrovství Evropy ve fotbale. Sportovní fanoušci ze všech zemí budou jistě povzbuzovat své hráče k vítězství, týmy ze sebe vydají vše, aby se vrátily domů za jásavého potlesku a vítání, s medailí a s hřejivými pocity vítězství.

Soupeření a rivalita trvale provázejí nejen sport, ale téměř všechny oblasti života – politiku, obchod, kulturu a koneckonců i život v církvi. Od malička jsme vychováni a pobízeni k tomu, abychom usilovali o nejlepší výsledky ve škole, později v zaměstnání, ve svých oborech. Školy pořádají matematické a přírodopisné olympiády, lidové školy umění stále méně koncertů a více soutěží... Dříve se říkalo „není důležité vyhrát, ale zúčastnit se“. Platí to ještě? Moje kamarádka začala svého času navštěvovat kurzy rokenrolu, nicméně asi po půl roce, kdy se tančilo „jen tak pro radost“ se dozvěděla, že bude následovat příprava na soutěž... Jelikož v sobě neměla onu cílevědomou touhu předvést svůj výkon, poměřit ho s ostatními, brzy této disciplíny nechala. Nejde jen o dokazování našich úžasných schopností, někdy máme pocit, že i vzhled může pozdvihnout naši úroveň, a tak si děti do školy vybírají co nejlepší značkové oblečení, batůžky i nejrůznější školní drobnosti. Jakoby právě na nich stál celý školní svět a úspěch v něm dosažený. My dospělí však za nimi příliš nezaostáváme... my ženy podstupujeme různé plastické operace, zvětšujeme, popřípadě zmenšujeme, co se nám na těle nelíbí, pořádáme Miss aerobic, Miss Junior a Universe... a o mužích a jejich soutěživosti a touze po úspěchu a prvenství snad ani tady nelze psát, vyžadovalo by to další sloupek... stačí jen namátkou připomenout mužský vztah k autům a jejich chování na silnici coby závodní dráze... Ne, v žádném případě nechci naznačit, že bychom měli zanedbávat či potlačovat bohaté stránky našeho fyzického a duševního projevu. Nemám nic proti Martině Sáblikové a dalším úžasným nadaným lidem obdařeným vytrvalostí a ochotou nasadit veškeré síly v „boji“. Jisté zdravé sebevědomí a tížadostivost, touha po pokroku a poznání je samozřejmě žádoucí... Kdoví, na jaké úrovni bychom zůstali bez těchto vlastností: neznali bychom očkování proti žloutence, tyfu a dalším zákeřným chorobám, neuměli bychom využít elektrickou energii, neměli bychom automobil, telefon, počítač..., nevěděli bychom o struktuře DNA... Jde však o to, jak všech těchto moderních vynálezů využíváme, s jakými úmysly. A tak mi spíše šlo o to vyvyšování se nad druhé. I Ježíšovi učedníci měli tendenci k podobnému smýšlení a jednání, až jeho slova „Kdo chce být první, buď ze všech poslední a služebník všech“ (Mk 9,35) ukázala úplně jiným směrem. Nastavila nová kritéria pro vztahy mezi lidmi. Mluví o vítězství skrze vzájemnou službu a pomoc a pomáhají posilovat sebevědomí těch, kdo jsou „poslední“, lidí, na které se zapomíná a kteří jsou odsunováni na okraj. Mluví o tom, že je třeba využít darů, které jsme od Boha získali, i v jejich prospěch.

Klára Břeňová

Z kazatelského plánu

PÁTÁ NEDĚLE PO ZJEVENÍ PÁNĚ

Pojďte, zaplesejme Hospodinu, oslavujme hlaholem skálu své spásy.

ŽALM 95,1

První čtení: Izajáš 40,21–31

Tužby:

2. Za nemocné, trpící a opuštěné, modleme se k Hospodinu.
3. Za pravou duchovní svobodu, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Panovníku Hospodine, ty dáváš slabým sílu a nemocným uzdravení. Učiň z nás posly své lásky a pokoje, aby se evangelium rozšířilo do všech končin země! Osviť nás, Bože, svým svatým Duchem, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: 1. Korintským 9,16–23

Evangelium: Marek 1,29–39

Verš k obětování: Žalm 142,6

Verše k požehnání: Lukáš 6,18–19

Modlitba k požehnání:

Věčný Bože, v tobě nalézáme pokoj nad každé pomýšlení! Nás všechny, kdo jsme se podíleli na dnešní svátostné hostině chleba a kalicha, učiň nástroji svého pokoje ve světě. Ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 78, 95, 148, 311

Z NOVOZÁKONNÍCH VÝKLADŮ VYZNAVAČSKÉ PŘÍBĚHY

41

Tomášovo vyznání

J 20,24-29

Pokračování z minulého čísla
A to je právě ten čas, kdy – vzdor našemu trápení – bychom měli vyhledávat společnost Kristova lidu, protože právě tam se s ním nejpravděpodobněji setkáme.

Ale Tomáš měl dvě velké ctnosti. Absolutně odmítal říkat, že rozumí něčemu, čemu nerozuměl, nebo věří tomu, čemu ve skutečnosti nevěřil. V tom byl nekompromisně čestný. On nikdy neuklidňoval své pochybnosti předstíráním, že neexistují. Nebyl typem člověka, který odřiká kredo, aniž by rozuměl, co tím kredo vyznává. Tomáš si musel být jist a to bylo správné. V člověku, který zdůrazňuje, že musí mít jistotu, je více opravdové víry než v člověku, který mrštně opakuje věci, které nikdy nepromyslel a kterým nutně nemusí ani věřit. Tomášova poctivá pochybnost se nakonec proměnila v jistotu.

Další Tomášovou ctností byla skutečnost, že – když už jednou jistotu měl – byla to jistota důsledná. „Můj Pán a můj Bůh,“ tak to řekl. Nezacházel se svými pochybami jako s myšlenkovou akrobacií. Pochyboval, aby došel k jistotě; a když k ní došel, nezůstal na poloviční cestě, ale odevzdal se té jistotě celou bytostí. Když se člověk probouje svými pochybnostmi k přesvědčení, že Ježíš Kristus je Pán, dojde k jistotě, jaké nikdy nemůže do-

sáhnout člověk, který přijímá všechno bezmyšlenkovitě.

A Commentary on the Holy Bible by various writers, ed. By J. R. Dumelow, Macmillan and Co., London 1935

TOMÁŠOVO VYZNÁNÍ J 29,26–29 Verš 26

Po osmi dnech, tj. příští neděli. Zde máme počátek zachování dne Páně jako památky vzkříšení každý týden. Další novozákonní odkazy jsou: Sk 20,7; 1 K 16,2; Zj 1,10.

Verš 28

Můj Pán a můj Bůh. To je klimax evangelia.

Verš 29

Je lépe být přesvědčen důkazem morálním a duchovním než důkazem smyslovým.

Výklad Williama Barclaye – pokračování

The Daily Study Bible, The Gospel of John, vol. 2, The Saint Andrew Press Edinburgh 1 ed. 1955, revised ed. 1975, reprint 1977, 1981

TOMÁŠ V POZDĚJŠÍ DOBĚ

S jistotou nevíme, co se s Tomášem stalo v pozdější době. Ale existuje apokryfní kniha „Skutky Tomášovy“, která sice předkládá pouze legendy, ale pod těmi legendami může být

skryto trochu historie. Zde je ukázka: Po Ježíšově smrti si učedníci rozdělili mezi sebou svět tak, aby každý šel do některé země kázat evangelium. Tomášovi padla losem Indie. (Církev Tomášenců v jižní Indii dosud od Tomáše odvozuje svůj původ.) Napřed Tomáš odmítl, nechtěl tam jít. Říkal, že není dost silný na tak dalekou cestu. Údajně řekl: „Jsem Hebrejec. Jak mohu jít mezi Indy a kázat jim pravdu?“ V noci se mu zjevil Ježíš a pravil: „Neboj se, Tomáši, jdi do Indie a kaž tam slovo, protože moje milost je s tebou!“ Ale Tomáš nadále tvrději odmítal. „Jestli mě chceš poslat, tak mě pošli, ale kamkoli jinam, protože do Indie já nepůjdu.“

Jednou přišel do Jeruzaléma jistý obchodník z Indie jménem Abbanes. Poslal ho král Gundaphorus, aby našel zručného tesaře a přivedl ho do Indie. A Tomáš byl tesař. Ježíš přišel k Abbanesovi na tržiště a řekl mu: „Chtěl bys koupit tesaře?“ Abbanes řekl: „Ano.“ Ježíš řekl: „Mám jednoho otroka, je to tesař a chci ho prodat.“ A ukázal přítom na Tomáše, který stál v povzdálí. Tak se dohodli na ceně a Tomáš byl prodán. Dohoda zněla takto: Já Ježíš, syn tesaře Josefa, potvrzuji, že jsem prodal svého otroka jménem Tomáš tobě, Abbanesi, obchodníku Gundaphora, krále Indů.

Připravila Jiřina Kubíková

Pokračování příště

Nad Písmem

BOHU A LIDEM BLÍŽ

Mk 1,29-39

Při mnohých příležitostech si přeje, abychom byli zdraví. Člověk má strach z nemoci těla, z utrpení, které choroba přináší. A přece mnohokrát každý z nás dáváme lehkomyslně nemoci šanci. Nesprávným přístupem k životu huntujeme své tělo i duši. Schází nám pokorná odpovědnost za dar života i za dar zdraví. Odpovědnost vůči sobě, druhým a nakonec i vůči Bohu samému. To on stvořil všechno. To on dává sílu zemdlenému a dostatek síly bezmocnému. Jeho rozumnost vystihnout nelze. Tak svědčí i nám o Hospodinově moci Izajáš. A k tomuto svědectví je dnes připojeno pro posílení naší víry i slovo z Markova evangelia – slovo, které dokládá, že Ježíš, Syn Boží, uzdravil Šimonovu tchýni, která ležela v horečkách. Přistoupil k ní, vzal ji za ruku a pozvedl ji. Horečka ji opustila a ona je obsluhovala, zvěstuje všem čtenářům evangelista.

Radikální změna, vidíte. Není divu, že zpráva o tom se rozléta do všech stran rychlostí blesku. Přinášeli mu své nemocné a posedlé. I uzdravil mnoho nemocných rozličnými neduhy a mnoho zlých duchů vyhnal. Nezdá se vám, že bychom tento zárok také často potřebovali? Kolikrát se mezi sebou, v církvi i mimo ni chováme jako smyslů zbavení. Rozhodujeme podle své zlovůle a svého nerozumy. Chybí nám cit, lás-

ka a dobrota srdce. Čím dál tím více se soustředujeme na sebe a nebereme v potaz vůli toho, který dává život i otevírá budoucnost. Jsme také nemocní. Zapomínáme, že lékařem je právě i nám Ježíš. Hledáme často jinde. Navštěvujeme ordinace, nemocnice, trápí nás zvýšené poplatky za lékařskou péči. Nevěřičně kroutime hlavou nad skutečností, že si lepšího operátora – specialistu budeme muset připlatit, a očekáváme často právě od nich zázraky. Lékař však není Bůh. Je jen člověk. Člověk, kterému však milostivě Bůh odkryl mnohá tajemství a žehná jeho lékařskému umu tak, že se stává pomocí a úlevou pro jiné.

I lékař však plní jen svěřený úkol! Je třeba si uvědomit, že každý ho máme. To pocítil a vzal na sebe i Pavel. Stal se kazatelem evangelia, učinil se otrokem všech, aby získal mnohé pro Krista. Tak o tom sám píše Korintským. Ptejme se, co chceme získat my. Na to určitě známe odpověď. Ptejme se však i na to, co skrze nás, naši víru, lásku a naději získají druzí, lidé, s nimiž se každodenně setkáváme doma, v zaměstnání, v úřadech, v obchodě, v hostinci, v nemocnici, v ústavech sociální péče, na ulicích, při kulturních akcích apod. Abychom měli jako jednotlivci i jako církve cenu, abychom získali svou prestiž v očích svého okolí, je

třeba se o to zasloužit. Přidejme tedy k slovu správný a víře odpovídající čin. Buďme opravdoví i pravdiví. Buďme odpovědní a prozáření jistotou, že jen síla, láska a moc Krista Pána uzdravuje tělo, duši, srdce, ba celého člověka. Buďme sobě i Kristu blíží. Určitě nám bude všem o mnoho lépe – tak jako bylo lépe i uzdravené Šimonově tchýni a mnohým, které apoštol Pavel – a jemu po generacích podobní – pro Krista nadchl a získal. Amen.

Eva Červená

Pane Ježíši Kriste, prosíme tě, stůj při každém z nás, abychom netrpěli nemocmi našeho věku, jimiž jsou sobestřednost, bezohlednost, necitelnost, chamtivost a odloučenost od tebe i od lidí. Dej, ať se umíme modlit, těšit se z tvé lásky i tvé uzdravující síly, která léčí celého člověka, jeho duši, srdce i tělo. Dej, ať si vážíme daru zdraví a chováme se odpovědně k tobě i k sobě. Žehnej každému dobrému svědectví i dílu. Amen.

DVOJÍ VÝROČÍ II. PATRIARCHY...

Dokončení ze str. 1

V Procházkově korespondenci nalézáme již tehdy znaky muže zásadového a vnitřně pevného. Na něj se obraceli jeho přátelé-kněží, jeho žádají o radu, o povzbuzení, jemu směřují své úzkosti a obavy. Procházka jim dodává odvahy a především přesvědčení o správnosti věci! Někteří jeho přátelé-kněží se od něho odvracejí, neboť se zalekli schizmatu. Někteří se prostě báli jít do konfrontace s vsudypřítomnou mocí římské církve. Objevují se útoky na jeho osobu i na jeho rodinu. Není divu! Již v té době je vnímán jako jeden z čelných představitelů nové církve, a to přesto, že zodpovědné funkce zastávali jiní: dr. Karel Farský, Emil Dlouhý-Pokorný, Ferdinand Stibor, Rudolf Pařík a v následné pravoslavné krizi (1920-1924) i Matěj Pavlík – Gorazd.

Z pozůstatosti Procházkovy však víme, že se – i jako řadový kněz Církve československé v Jenišovicích a okolí – živě zajímal o všechny problémy, které provázely život nové církve. Počínaje vznikem liturgie, přes zápas o duchovní a teologickou orientaci církve (tzv. pravoslavná krize), až po napětí mezi některými zklamými idealisty na straně jedné (kteří si s nástupem nové církve představovali radikální zlepšení poměrů ve všech sférách svého i národního života) a Prahou, resp. dr. Karlem Farským a ústředními orgány, kteří museli dát živelnému hnutí nějaký směr a řád. Snad právě tato doba plná nadšení, ale i zmatků a nejistot, upevnila v GAP přesvědčení, že svoboda svědomí, kterou církev deklarovala jako jeden ze svých zásadních teologických principů, nesmí být nahrazována individualismem, svévolí a nekázní! Právě důraz na „kázeň a řád mezi dítkami Božími“ byl oblíbeným Procházkovým heslem!

Toto své přesvědčení mohl GAP naplnit především jako biskup nově zřízené východočeské diecéze Církve československé, kterým byl zvolen v diecézním shromáždění v Pardubicích dne 27. května 1923. Během čtyř let, která měl prožít jako biskup, se mu podařilo stabilizovat život náboženských obcí, upevnit vnitřní řád života duchovních i laiků a přenést sídlo východočeské diecéze z Turnova do Hradce Králové. Je zajímavé, že dr. Karel Farský ostře vystupoval nejen proti myšlence přemístění biskupského sídla z Turnova do Hradce Králové, ale nesouhlasil ani s tím, aby se hlavním architektem královéhradeckého sboru stal Josef Gočár, jeden z nejvýznamnějších architektů mezi dvěma světovými válkami!

Přítel patriarchy dr. Farského, GAP, nejen tento nesouhlas nejvyšší hlavy církve ustál, ale v diskusi prosadil svou. Snad to bylo i tím, že nejvýznamnější muž Církve československé, dr. Karel Farský, o řadu let mladší než GAP, byl nejen přítelem Procházkovým a jeho rodiny, ale GAP pro něj byl také tím, u koho v dobách nejtěžších – v době samoty a nemoci – hledal oporu!

Jakkoli se v řadách církve ve dvacátých letech objevila řada významných osobností, duchovních i laiků (např. Ferdinand Stibor, J. R. Stejskal, Alois Spisar, Emil Dlouhý-Pokorný, Rudolf Pařík, Alois Kuřík, Alois Tuháček, Václav Lemberk, Ferdinand Kalous, František Kovář a další), stal se právě GAP nejvýznamnějším z nich. Dne 18. března 1928 byl v chrámu sv. Mikuláše GAP slavnostně uveden do funkce patriarchy. Ze 194 náboženských obcí jej volilo 171!

Pro tuto dobu je charakteristické, že onen duchovní kvas vedl novou církev nejen k zápasům s vnějšími kritiky a odpůrci, ale také k zápasům a tří-

bení uvnitř ní samé. Někteří významní muži nové církve vedli s biskupem a následně patriarchou Procházkou silný zápas: tak věčný radikál a neklidný duch doby Emil Dlouhý-Pokorný odmítal episkopální prvky v církvi a z plíživého klerikalismu obviňoval i Procházkou. Alois Kuřík vystupoval proti volbě Stanislava Kordule, přítele Procházkova, biskupem východočeské diecéze a obviňoval GAP z nedemokratického postupu. Výnikající laik, autor řady divadelních představení a učitel náboženství Václav Lemberk brojil ve své Husově lize proti nedemokratickému duchu vedení církve, proti klerikalizaci a proti přetrvávajícímu (údajnému) episkopalismu církve.

František Kovář či Alois Spisar polemizovali s Procházkou a vlastně s celou pražskou ústřední radou (např. s Ferdinandem Práškem) a kritizovali údajné autoritářské prvky ve vedení církve. Samostatnou kapitolou byl i zápas o nové bohovědné učiliště, resp. o teologickou fakultu a personální obsazení profesorských míst. Společnost dr. Karla Farského, která vznikla v roce 1933, může být také vnímána jako potvrzení a sjednocení protiprocházkovské opozice. Nakonec však i tyto mužové (Kovář a Spisar) našli své místo po boku GAP a pracovali pro dobro církve. Fr. Kovář se stal dokonce Procházkovým nástupcem v úřadu patriarchy.

Od smrti dr. Karla Farského (19. července 1927) musela církev čelit řadě dalších obtíží. Málokdo si dnes umí představit otřes, který pro řadu lidí znamenala smrt Karla Farského! Jeho nástupce s ním byl, jak jinak, neustále porovnáván.

Málokdo si dnes také umí představit, co to znamenalo být prvním mužem církve v letech, kdy na mladou Československou republiku poprvé udeři-

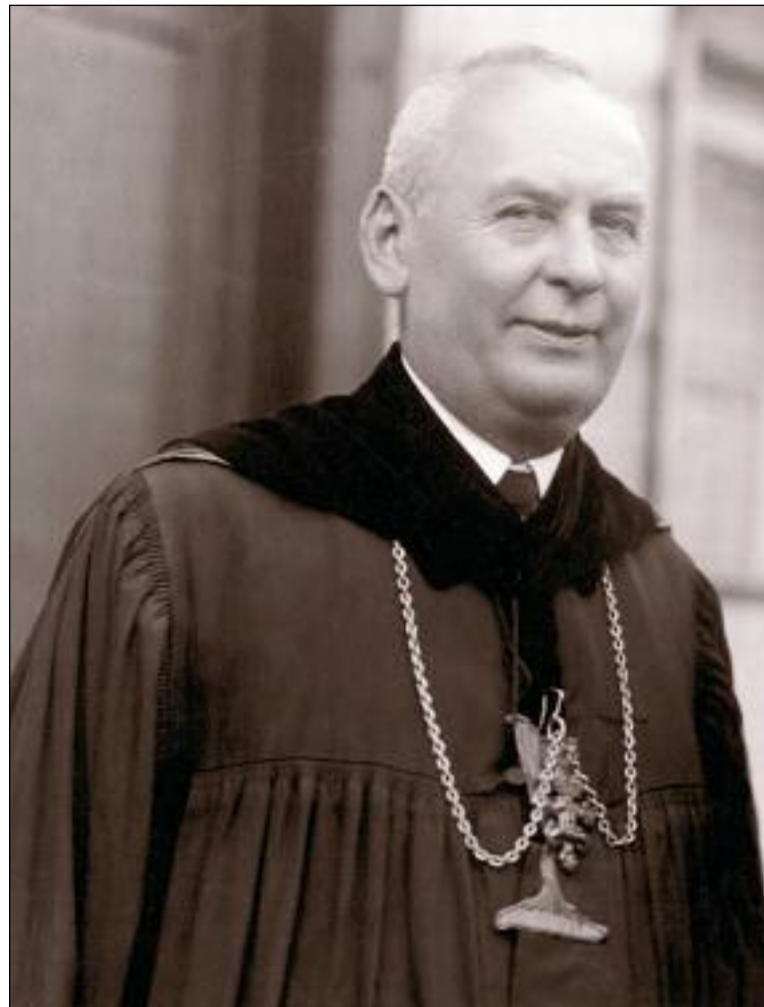
71-84), které od ostatního textu graficky odlišuje (tučnou kurzívou).

Encyklopedičnost své učebnice navazuje Melmuk zejména na stále výbornou Bičovu knihu „Ze světa Starého zákona“ (příp. „Palestina“) a Kubáčova skripta „Úvod do hebrejského textu Starého zákona“. Důrazem na realie a poučenou reflexi dobových souvislostí vypovídají Melmukova skripta o jeho odborné lásce – dějinách a archeologii. Poměrně dlouhá souvětí zase prozrazují vliv literatury z německého prostředí, již je Melmuk formován. Solidní práci s mnoha fakty a pro studium Starého zákona užitečnými detaily jistě ocení nejen studenti, ale i laičtí čtenáři Starého zákona. Lze jen doufat, že Melmukova kniha snad studentům zabrání připravovat se na zkoušky z pochybných zdrojů. Vyjadřuji zde vděčnost všem, kdo se o vznik této užitečné publikace postarali. A přeji Melmukově knize, aby se stala praktickou učebnicí, ke které se student (její čtenář) bude rád vracet i po uplynutí svého studia. Svou srozumitelností a přehledností k tomu má dobré předpoklady.

Knihu je možno získat buď v Husově institutu teologických studií www.hits.zde.cz,

nebo na tel.: +420 233 371 541.

Jiří Beneš

II. patriarcha Gustav Adolf Procházka

la světová hospodářská krize. Řada náboženských obcí v prvotním nadšení začala stavět své bohoslužebné místnosti (kostely), spoléhaje – mimo jiné – na sliby jednotlivých ministrů, že bude dodržena církevní subvence. Za tuto naivitu zaplatila církev tvrdou daň. Dluhy, nedostavěné sbory, psychický nápor na duchovní i laiky. Není divu, že se biskup a potažmo patriarcha Procházka setkával i s případy selhání některých duchovních: defraudace, alkoholismus, nemravný život. Jakkoli těchto případů bylo málo (což slouží mladé církvi ke cti), doléhaly jistě tvrdě na psychiku GAP. Jeho pevné teocentrické zakotvení, podpora jeho rodiny, zejména manželky Aurelie a radost spojená s výchovou dětí, to vše dávalo GAP sílu překonávat nejen všechna strádání, ale působit aktivně i na úrovni evropské. GAP se aktivně podílel na všech významných ekumenických aktivitách – konferencích své doby, např. ve Stockholmu (1925), v Cambridge (1931), v Kodani (1936) aj. Nastupující fašistické tendence v Evropě, silné komunistické hnutí v masyrovském Československu a především nástup nacionálního socialismu v čele s Adolfem Hitlerem, to vše nutilo patriarchu Procházkou usilovně pracovat na díle skutečného křesťanství. Z dokumentů víme, že jak fašismus, tak komunismus Procházka odsoudil, uvědomujíc si – takřka procky – již v té době odpudivou moc totalitních systémů. Silný vliv národních socialistů, a především úcta k TGM, nedovolily Procházkovi, aby jakkoli s nastupujícími totalitními režimy smlouval. Ačkoli měl silné sociální citění, nepropadl dobové módě, která pohlížela na svoji budoucnost třídním pohledem s výhledem na platonicky průzračnou sociálně spravedlivou – komunistickou – společnost! Poslední svůj zápas svedl GAP s nepřitelem nejtemnějším, s nacismem. Do tohoto boje vstupoval bez své největší pozemské opory, manželky Aurelie. Ta zemřela již v lednu 1936. GAP se takřka přes noc stal patriar-

chou nikoliv již Církve československé, ale Církve českomoravské. Musel zápasit o sebemenší prostor pro církev. Podařilo se mu např. dohodnout zrušení zákazu bohoslužeb naší církve v rozhlase. Odmítal jakoukoli formu spolupráce s nacisty či kolaboranty, ačkoli byl vydán všanc např. aktivistickým snahám duchovního R. Ceha či byl dokonce bývalým duchovním Hulínským udán německým úřadům za přetrvávající benešovskomasarykovské názory!

Když 2. 12. 1940 umírá biskup Stanislav Kordule, věrný přítel Procházkův, odcházejí rychle síly i patriarchovi. Ten ve svém životě překonal řadu nemocí, nejednou se ocitl na pokraji života a smrti. Ještě v srpnu 1941 sloužil bohoslužby v Jenišovicích, tedy tam, kde počala jeho práce pro novou církev a kde se také poprvé setkal se svojí milovanou ženou Aurelií. O půl roku později umírá.

Gustav Adolf Procházka zemřel ve svém bytě v Praze-Dejvicích dne 9. února 1942. Zpopelněn byl 13. února 1942 ve strašnickém krematoriu a poslední útočiště našel jeho popel v dejvickém Husově sboru vedle prvního patriarchy dr. K. Farského.

Za nacismu bylo za aktivní činnost proti nacismu uvězněno 24 % pražských duchovních a z celé církve 11 %. Snad i v této předtuše zněla poslední slova GAP takto: „*Buďte věrní a ochraňte církev Páně!*“

Gustav Adolf Procházka patří mezi nezapomenutelné postavy dějin naší církve. Silní mužové (i ženy) bývají vnímáni jako „kontroverzní“. Byl jím i GAP. Jeho obětavost a služba si však zaslouží naši hlubokou úctu a jeho život a dílo další zkoumání. Jistě není náhoda, že naší církvi slouží poctivě a věrně jako duchovní i jeho přímí potomci. Vnučky: Miroslava Jarolímová (Horažďovice) a Lenka Palčovičová (Klatovy), a dcera sestry Jarolímové, pravnučka GAP, Miroslava Zítová (České Budějovice-Rožnov). I jim náleží poděkování církve!

Martin Chadima

NAŠE RECENZE

PETR MELMUK: DĚJINY TEXTU A DOBY STARÉHO ZÁKONA.

VYDAL HUSŮV INSTITUT TEOLOGICKÝCH STUDIÍ. PRAHA 2011, 96 STRAN, 98 Kč. ISBN: 978-80-904964-2-2.

V závěru roku 2011 (téměř jako vánoční dárek) se na knižním trhu objevila sličná brožovaná publikace ve fialové vazbě a formátu A5, ze které budou mít radost zejména studenti prvních ročníků teologie (Starého zákona). Autorem je absolvent Komenského evangelické fakulty a činný farář ČCE dr. Petr Melmuk, který působí rovněž jako pedagog HTF UK Praha a Husova institutu teologických studií. Ten připravil učebnici k předmětu, který na obou školách již několik let učí. Nečiní si vyšších ambicí než poskytnout (nejen studentům) stručný přehled poznatků ze dvou úvodových starozákonních podoborů: dobového pozadí a literárního úvodu. Z toho důvodu je učebnice rozdělena na dvě části: Dějiny starozákonního textu (40 stran) a Dějiny starozákonní doby (45 stran). Každá část má pět kapitol, resp. věnuje se pěti tématům. A každá kapitola (téma) má stejnou

strukturu: úvod, celkový přehled tématu, podrobnější informace a soupis příslušné české, německé a anglické literatury. Nadpisy jednotlivých odstavců a klíčová slova jsou zvýrazněny. Z formálního uspořádání poměrně výrazně vysvítá, že autorovi leží na srdci zejména přehlednost a srozumitelnost předkládané látky. A to je také vedle stručnosti základní charakteristikou Melmukovy knihy.

Sympatické na ní je však zejména to, že cílí na studenty, a to konkrétně na studenty, kteří se s teologií setkávají na fakultě vůbec poprvé. Jím předkládaná základní a fundovaná informace. Nepředpokládá žádné predispozice, nechce ohromovat rozsáhlými teoretickými znalostmi ani vstupovat do odborné diskuse. Je to skriptum, tedy učebnice v pravém slova smyslu, která chce přístupnou formou a přehledně rozřídít, tj. uspořádat informace, které jsou sice známé, ale dnes již obtížněji pro řadu studentů dostupné. Vedlejším produktem této snahy je uvedení do základní odborné terminologie k předmětu. Na několika místech Melmuk svou knihu také obohacuje o některé (již standardní) aktuální údaje ze současné literatury (na str.

ZPRÁVY

Smutná zpráva

Oznamujeme, že 22. ledna zemřel prof. ThDr. Milan Salajka. Rozloučení se konalo v sobotu 28. ledna v 11 hodin v Husově sboru v Praze-Holešovicích.

Profesor Milan Salajka sloužil naší církvi v náboženských obcích Třešť, Hrušovany u Brna, Brno-Staré Brno, Praha-Žižkov a Praha-Holešovice. Od roku 1968 do roku 1999 působil na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy jako profesor praktické teologie a ekumenismu. V letech 1976 - 1990 zastával volenou funkci děkana fakulty. Po odchodu do důchodu od roku 2002 přednášel na Vyšší odborné škole Husův institut teologických studií v Praze a na bratislavské fakultě misijní práce Jána Pavla II.

Profesor Milan Salajka byl i dlouholetým výrazným a uznávaným představitelem ekumenického hnutí nejen v domácích, ale i v jeho mezinárodních kontextech. V letech 1965-1985 úspěšně zastával funkci voleného tajemníka Ekumenické rady církví, byl bratrským delegátem při Ústředním výboru Světové rady církví a pracoval pro Mezinárodní bibliografickou společnost (IOB) v její pracovní skupině pro Evropské ekumenické informace. Významně přispěl k formování tváře a úrovně našich periodik - týde-

níku Český zápas a zejména dvouměsíčníku Náboženská revue ČČS a následně Theologické revue (v těchto odborných časopisech působil nejprve jako technický redaktor (1969-1973) a poté jako vedoucí redaktor.

(red)

Oznámení

Náboženská obec Praha 1-Staré Město nabízí k prodeji svíčky s logem církve a logem Mistra Jana Husa. Pokud máte zájem, je možno zakoupit přímo u nás v otvíracích hodinách chrámu nebo pište na e-mail: office@svmikulas.cz. Cena velké svíčky (logo MJH) - 70 Kč, malá svíčka (logo církve) - 50 Kč. Na jaře budou k prodeji též s logem chrámu sv. Mikuláše.

Pokud byste měli zájem či inspiraci na jiná loga, rádi přivítáme vaše podněty.

Eva Cudlínová, farářka

Přednáška o Etiopii

Etiopie: Země se starobylou křesťanskou kulturou a divokými kmeny, které stále odmítají civilizaci. Cestovatel Pavel Benda z úřadu ústřední rady navštívil tuto krásnou africkou zemi za poslední dva roky již třikrát.

Přijde se s vámi podělit o své dojmy. Přijďte ve středu 15. února v 18 h do hornopočernického sboru, Náchodská 382.

Spojení: bus 221, 353, 303, 304, 344 z Černého Mostu do stanice Vo-

tuzská. Vlevo po vystoupení se nachází sbor. Pohoštění zajištěno.

František Brynych

Beseda ČKA

Ekologická sekce České křesťanské akademie zve na úterý 14. února od 17.30 h do přizemí kláštera Emmauz (Praha 2, Vyšehradská 49) na besedu na téma "Zvířata a spravedlnost" s úvodním slovem RNDr. Matúše Kociana, Ph.D.

(JNe)

Blahopřání

Dne 18. ledna 1947 vstoupili do manželského svazku Miroslav a Věra Kozákové z Vratislavic nad Nisou a své ano si tehdy řekli před Bohem a církví v kostele Krista Spasitele v Liberci. Oslavili tedy 65 let společného života, což znamená tak zvanou kamennou svatbu. Vychovali jednoho syna, radovali se ze dvou vnúčků a nyní se vždy těší na příjezdy tří pravnoučků a také celé rodiny. Přejeme jim hojnost Boží lásky v jejich vzájemném vztahu i do dalších let a vyprošujeme jim od Hospodina plnost jeho požehnání. Za náboženskou obec v Liberci blahopřeji bratři duchovní Vítězslav Lorenovicz a Vojtěch Basl.

(VL)

Koncert v Pardubicích

Zveme do Husova sboru v Pardubicích na benefiční koncert komorního vokálně-instrumentálního souboru Rebecanto. V neděli 5. února od 18 h.

Alena Tučková

POZVÁNÍ DO DIVADLA

OHROŽENÉ DRUHY NA NOVÉ SCÉNĚ

Nová scéna Národního divadla v Praze koncem roku uvedla ve světové premiéře hru Petra Zelenky Ohrožené druhy. Kdo tedy podle autora patří k ohroženým druhům? „Jsme to my všichni. Všechny postavy hry jsou ze střední třídy. A to jsou ty ohrožené druhy. Existenčně ohrožené současným fundamentalistickým kapitalismem. Morálně rozvrácené,“ odpovídá Zelenka na jednu z otázek v doprovodném textu ke scénáři hry. Ohroženým druhem je tedy ten, kdo nemá jako prioritu pouze peníze, ale záleží mu na smyslu jeho práce, na přátelství, na lásce. Chce svým životem vypovídat o

pravdě, pomáhat hledat smysl života, nepostrádá svědomí. Dravý „kapitalismus“ současnosti přitom nutí lidi, aby šli hlava nehlava za svým cílem a měli ocelové lokty.

Hlavní hrdina inscenace, fotograf Jiří Čejka, řečený Jeremy, ve vynikajícím podání Jiřího Štěpničky, má rád svou ženu, chce pomoci tchánovi, trpícímu Alzheimerovou chorobou, odmítá komerci a reklamu. V souvislosti se svou profesí několikrát riskoval život ve válečných konfliktech. Jeho postoj je však konfrontován se současnou realitou a nabídka na reklamní práci, kterou „nelze odmítnout“, jej postupně strhává tam, kam

se nikdy nechtěl dostat. Sledujeme zápas jeho svědomí a konfrontaci s ostatními postavami, představovanými Miluší Šplechtovou, Sabinou Královou, Igorem Barešem, Janem Dolanským, Michalem Kernem a Václavem Bouškou. Děj však neprobíhá jen ve vážném duchu, ale nalezneme zde řadu absurdně humorných situací a hříček, na které jsme u Petra Zelenky zvyklí. Spolu s hrdiny jsme nuceni klást si otázky typu: Jak dlouho člověk dokáže držet se svých ideálů a jít svou cestou? Nakolik je možné druhému pomoci a nakolik sám přitom riskovat? Za jakých okolností jsme zvyklí, pokud jde o dodržení slova? Je pro nás víc přítel nebo žena, do které jsme se zamilovali? A co dnešní mladá a střední generace, jak je na tom mravně?

Na závěr konstatujeme, že společnost si má své hodnoty ochraňovat. A kdo jiný na to má upozorňovat než lidé, kteří jsou svou prací součástí naší kultury. Pokud dobu, v níž právě žijeme, dokážou zachytit podobně zajímavým způsobem, jako tomu je u nejnovější premiéry na Nové scéně Národního divadla, stojí takové představení jistě za návštěvu. (Více o hře viz <http://www.narodni-divadlo.cz/Default.aspx?jz=cz&dk=predstaveni.aspx&sb=2&ic=5699&pr=86317>)

Olga Nytrová a Václav Strachota

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Ježíšova činnost v Kafarnaum

Nahrad'te čísla písmenky podle klíče.

9 4 22 8 15 17 21 3 14 1 18 7 10 15 7 11 13 12 13 18 17 16 6 19 12 7 1 11 12 13 5 13 3 1 10 15 8 6 12 4 11 13 2 12 20 6

1 = A	7 = I	13 = O	19 = Y
2 = C	8 = Í	14 = R	20 = Ý
3 = D	9 = J	15 = Š	21 = Z
4 = E	10 = L	16 = T	22 = Ž
5 = H	11 = M	17 = U	
6 = CH	12 = N	18 = V	

(Řešení z minulého čísla: Svatý Boží.)

Jana Krajčříková

Český zápas

MK ČR E 127 ISSN 0323-1321

Týdeník Církve československé husitské

Vydává Ústřední rada Církve československé husitské, Wuchterlova 5, 166 26 Praha 6

Šéfredaktorka: Dr. Helena Bastlová, redakce: Mgr. Jana Krajčříková, dr. Klára Břeňová, Mgr. Ervín Kukuczka, tel.: 220398107, mail: cesky.zapas@cesh.cz

Tisk: Grafotechna, Distribuce: A.L.L. production s.r.o., F. V. Veselého 15, 190 00 Praha 9

Z EKUMENY

TÝDNU MODLITEB ZA JEDNOTU KŘESŤANŮ PŘEDCHÁZEL V ITÁLII A DALŠÍCH ZEMÍCH DEN ŽIDOVSTVÍ

Italská církev si 17. ledna stejně jako v minulých letech připomněla „Den židovství“, který jí nabízí příležitost připomenout si židovské kořeny křesťanské víry, zhodnotit dialog s židovstvím, systematicky rozvíjený od II. vatikánského koncilu, a dodat mu nové, konkrétní podněty.

„Den židovství“ přijaly za svůj také římskokatolické biskupské konference v Rakousku, Polsku, Nizozemsku a Švýcarsku. Na zavedení této připomínky v dalších zemích, ve kterých žijí římská katolíci společně s židy, apeloval předseda Komise pro náboženské vztahy s židovstvím, kardinál Kurt Koch. Zmíněná komise byla oficiálně ustavena v rámci Papežské rady pro jednotu křesťanů roku 1974 (22. 10. 1974), avšak první mezinárodní židovskokřesťanská konference se konala v Paříži již o tři roky dříve.

Zástupcem židovských organizací, které mají zájem o dialog se Svatým stolicem, a jejich zastřešujícím sdružením se stal International Jewish Committee on Interreligious Consultations (IJCIC), dosavadní partner při všech jednáních. Křesťansko-židovský dialog se tak rozvíjí více než čtyřicet let, přičemž z katolické strany je jeho hlavním opěrným bodem koncilní deklarace Nostra Aetate (č. 4, vyd. 28. 10. 1965).

„Tato připomínka našeho zvláštního vztahu s židovským společenstvím nám slouží rovněž k tomu, abychom si uvědomili své zakořenění v Písmu a v Božím slově. Upozorňuje nás na skutečnost, že pravdám Nového zákona lze rozumět pouze ve vztahu Božího zásahu v dějinách židovského národa,“ říká sekretář Papežské komise pro náboženské vztahy s židovstvím, biskup Brian Farrell, a pokračuje: „Dějiny nebyly vůči tomuto vztahu k židovství vždy shovívavé, a proto neseme těžké břímě smutných vzpomínek. V poslední době však, na katolické straně od II. vatikánského koncilu s jeho dokumentem Nostra Aetate, vyvíjíme velké úsilí o lepší poznání a o pochopení důvodů našich odlišností, konfliktů a napětí,“ uvedl v souvislosti s „Dnem židovství“ pro Vatikánský rozhlas biskup Farrell.

Christian today

TAJNÝ KŘEST PREMIÉRA PUTINA

V petrohradské katedrále Kristova proměnění řekl Vladimír Putin (nar. 1952) po účasti na pravoslavné vánoční liturgii, že tento Boží chrám má pro něho zvláštní význam, neboť jej tam jeho matka dala pokřtít, když mu bylo šest týdnů. Jeho otec jakožto člen komunistické strany byl tehdy v době stalinismu proti jakémukoliv náboženství. Současný ministerský předseda a bývalý prezident využívá náboženství i pro svůj volební boj, aby prezidentský úřad znovu získal.

PRONÁSLEDOVÁNÍ KŘESŤANŮ

Na seznamu zemí, v nichž jsou v současnosti pronásledováni křesťané, je na prvním místě Severní Korea. Pak následuje devět islámských států: Afghanistan, Saudská Arábie, Somálsko, Irán, Maledivy, Uzbekistán, Jemen, Irák a Pákistán. Nigérie se posunula z 23. místa na 13. Súdán následuje hned po ní.

Z týdeníku Christ in der Gegenwart přeložil Zdeněk Svoboda

EKUMENA U SV. VOJTĚCHA...

Dokončení ze str. 1
období polských dějin – II. sv. válkou, po ní se země v důsledku dalšího dělení dostala pod sovětskou sféru vlivu a stala se komunistickou zemí. V r. 1989 se systém změnil na parlamentní demokracii.

Při uchování polské národní identity a nezávislosti v posledních staletích sehrála důležitou roli Římskokatolická církev, k níž se dnes hlásí asi 95 % populace. Významnou byla v tomto ohledu i volba polského kardinála Karola Józefa Wojtyły papežem.

Druhou největší církví je Polská pravoslavná církev, jejíž počátky souvisí s působením křesťanských misionářů. Po tzv. Brestské unii (1596) uznalo mnoho pravoslavných kněží a věřících papeže za hlavu církve a přijalo katolickou doktrínu; zároveň si však uchovali byzantský obřad a

vznikla tak Řeckokatolická církev. Kromě výše jmenovaných církví v Polsku dnes rovněž působí Evangelická církev metodistická, Jednota baptistů, Starokatolická církev maraviatů, Polsko-katolická církev a řada dalších církví a náboženských společenství, též zde žijí židé, karaité a muslimové.

Významným datem, pokud jde o dějiny ekumeny, je 15. listopad 1946, kdy vznikla ve Varšavě Ekumenická rada církví v Polsku. V lednu 1962 se ve varšavském kostele sv. Martina konala první ekumenická bohoslužba za účasti Římskokatolické a zástupců řady jiných křesťanských církví.

Klára Břeňová

Připraveno podle materiálů Modlitby za jednotu křesťanů v r. 2012.

Roční předplatné na rok 2012 činí 416 Kč.
Číslo účtu: 43-3856220207/0100